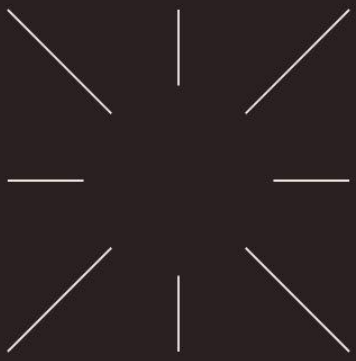
Femi(ni)cidas Lietuvoje: tyla ir neišmoktos pamokos

Tarptautinės femicido kriminalizavimo praktikos, situacija Lietuvoje ir rekomendacijos

lygių galimybių plėtros centras

Šis leidinys yra projekto „Nematoma, kol nužudoma – atsakas į femicidą Lietuvoje“ dalis, kurį įgyvendina Lygių galimybių plėtros centras kartu su Moterų veiklos inovacijų centru.

Projektas finansuojamas Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreikštas požiūris ar nuomonės yra tik autoriaus ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos arba Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) požiūrį ar nuomones. Nei Europos Sąjunga, nei paramą teikianti institucija nėra už jas atsakinga.

Leidinio autorės: dr. Magarita Jankauskaitė, dr. Ramunė Jakštienė, Sandra Maščinskienė, Aurelija Auškalnytė

Maketas: Viktorija Kolbešnikova

Finansuoja Europos Sąjunga

lygių galimybių plėtros centras

MOTERŲ VEIKLOS INOVACIJŲ CENTRAS

© Lygių galimybių plėtros centras, 2026 m.

Turinys

Įvadas 3

Kas yra femi(ni)cidas? 3

Femi(ni)cidas ir lyčių tvarka visuomenėje 4

Ar visi moterų nužudymai – femi(ni)cidas? 4

Femi(ni)cidas Lietuvoje 6

Femi(ni)cidas – tarptautinis kontekstas 7

Tarptautinių praktikų apžvalga 8

Moterų nužudymai Lietuvoje 12

Moters nužudymo dėl lyties (femicido) kvalifikavimo problematika Lietuvos baudžiamojoje teisėje 13

Rekomendacijos 18

Šaltiniai 20

Įvadas

dr. Margarita Jankauskaitė, Aurelija Auškalnytė

Kas yra femi(ni)cidas?

Istorija kupina pavyzdžių, kai moterims dėl jų lyties buvo atimama gyvybė. Vienas ryškiausių, Lietuvos neaplenkęs, naujųjų amžių teisinės sistemos sankcionuoto susidorojimo su moterimis pavyzdžių yra masinė „raganų medžioklė“.[1] XX a. Lietuvos istorija taip pat liudija smurto prieš moteris normalizavimą[2]. Moterų – dažniausiai motinų ir žmonų – nužudymai tarpukariu sudarė ketvirtadalį visų žmogžudysčių, kurias įvykdė vyrai dažniausiai sėkmingai apsigindavo esą buvę išprovokuoti.[3] Mirtiną smurtą moterys patyrė ir sovietinių represijų bei holokausto metu, kai be organizuotos prievartos jos itin dažnai tapdavo ir pavienių nacių ir sovietinių okupantų bei jų kolaborantų smurto dėl lyties aukomis.[4] O mūsų dienomis jų gyvybei grėsmę kelia organizuotas nusikalstamumas, prievartinė prostitucija, prekyba žmonėmis ir intymaus partnerio smurtas.

Šie nusikaltimai nebuvo ir nėra būdingi tik Lietuvai. „Išsibarsčiusius“ skirtingose epochose ir pasaulio kampuose, visus juos jungia bendra gija – prievartos toleravimas ir moterų gyvybių nuvertinimas.

XX a. istorija mena daug atvejų, kai teisinė sistema ir visuomenė saugojo nusikaltimą padariusius vyrus nuo bausmės[5]. Šiandien prie to prisideda sprendimų priėmėjų abejingumas ir vengimas imtis neatidėliotinų, veiksmingų priemonių. Tad siekdama atkreipti dėmesį į šimtmečius trunkantį vyrų smurtą prieš moteris, kuris pasibaigia mirtimi, 1976 m. profesorė Diana Russell pasiūlė terminą **femicidas**, 1990 m. apibrėždama jį kaip „vyrų vykdomą moterų žudymą dėl neapykantos, paniekos, malonumo ar savininkiškumo“.[6]

Nuo 1992 m. šis terminas pradėtas vartoti siekiant: (1) atkreipti dėmesį į plačiai paplitusį smurtą, kurį moterys ir mergaitės patiria iš vyrų, (2) suburti žmones, kurie nori spręsti problemą, ir (3) paraginti vyriausybes priimti teisės aktus ir tinkamai bausti už nužudymus.[7]

Iki 2001 m. nužudymo dėl lyties samprata išsiplėtė ir apėmė visas vyrų seksizmo formas, įskaitant tariamą teisę į moteris, malonumo siekį ar paklusnumo lūkesčius, kitaip nei ankstesniuose apibrėžimuose, kuriuose akcentuotas neapykantos veiksnys. Be to, pripažinta, kad kūdikiai, mergaitės ir paauglės taip pat žudomos dėl priežasčių, susijusių su biologine ar socialine jų lytimi.[8]

Tęsdama D. Russell pradėtą darbą ir siekdama pabrėžti vyriausybės abejingumą moterų ir mergaičių nužudymams Meksikoje Marcela Lagarde pasiūlė naują **feminicido** sąvoką. Ji apima ir moteriškų bruožų turinčių asmenų nužudymą, nepriklausomai nuo to, ar šie laiko save moterimis.[9]

---

[1] Vėlius, N. (sud.). *Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai*. T. 2: XVI amžius (Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001).
[2] Sigita Černevičiūtė ir Monika Kareniauskaitė, *Pati kalta? Smurto prieš moteris istorija XX a. Lietuvoje* (Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2021).
[3] Ten pat.
[4] Ten pat.
[5] Ten pat.
[6] Myrna Dawson ir Saide Mobayed Vega, „Femicide and Feminicide: A Growing Global Human Rights Movement", in *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide*, red. Myrna Dawson ir Saide Mobayed Vega (London: Routledge, 2023).
[7] Ten pat.
[8] Ten pat.
[9] Ten pat.

Femicidas – vyrų įvykdytas moterų nužudymas dėl to, kad šios yra moterys. Tai yra, dėl to, kad vyrai laiko moteris menkesnėmis, sudaiktina, nori kontroliuoti jų kūnus, seksualumą, socialinius vaidmenis, žudo siekdami malonumo ar daro tai iš neapykantos joms.

Feminicidas pabrėžia tiesiogines ar netiesiogines valstybinių institucijų sąsajas su moterų ir mergaičių nužudymais dėl lyties. Jos gali pasireikšti šių nusikaltimų neigimu, ignoravimu, sumenkinimu, delsimu imtis atsakomųjų veiksmų ar net bendrininkavimu su nusikaltėliais.

Femi(ni)cidas ir lyčių tvarka visuomenėje

Nusikaltimai dėl lyties glaudžiai siejasi su socialiniais, lyčių tvarka besiremiančiais procesais, kurie atliepia ir palaiko visuomenės sanklodą.

Alison Brysk ir Vitória Moreira išskiria tris lyčių tvarkos tipus, darančius poveikį smurtui prieš moteris.[10]

Silpniausiai ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse dominuoja patriarchalinė lyčių tvarka. Čia santuoka padeda kurti ekonominę vertę ir įgyti statusą. Ji siejama su teisėmis į žemę, išteklių mainais tarp namų ūkių, reprodukcija ir paveldėjimu. Todėl **moterų žudymai** dažniausiai susiję su **siekiu įtvirtinti santuokos ir šeimos taisykles,** noru užtikrinti paklusnumą socialinėms normoms ir visuomenės tvarkos stabilumą – pavyzdžiui, **nužudymai dėl garbės ar kraičio.**

Modernėjančioms**, aukštesnio ekonomikos išsivystymo lygio šalims būdinga iš dalies liberalizuota lyčių tvarka** – auga migracija, moterys aktyviau įsitraukia į darbo rinką, tačiau namų ūkio vaidmenys išlieka tradiciniai. Todėl šiose visuomenėse pagrindine moterų žudymo priežastimi **tampa siekis kontroliuoti kintančias viešių ir privačių vaidmenų ribas** ir (arba) **su nelegalia ekonomika susijusi veikla** (pavyzdžiui, prekyba žmonėmis, organizuotų gaujų veiksmai).

Labiausiai ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse pripažįstama moterų dalyvavimo ekonominiame, politiniame gyvenime nauda, o socialinei drausmei užtikrinti įdiegtos nesmurtinės priemonės, todėl **(neo)liberaliose visuomenėse moterų nužudymai paprastai susiję su privačiu drausminimu,** pavyzdžiui, **intymaus partnerio smurtu.**

Skirtinguose kultūriniuose kontekstuose išorinės moterų nužudymų priežastys gali skirtis. Tačiau, nepriklausomai nuo to, kokiame socialiniame ir politiniame kontekste šis smurtas vyksta, pagrindinis jo tikslas visada yra tas pats – **kontroliuoti moteris ir išlaikyti jas „savo vietoje“** – nesvarbu, ar ta vieta yra jų pačių namai, rūpinimasis svetimais namais, sekso darbas gatvėse, išnaudojimas nelegaliam darbui pasienio teritorijose ar paslaugų sektoriaus palaikymas pasauliniuose centruose.[11]

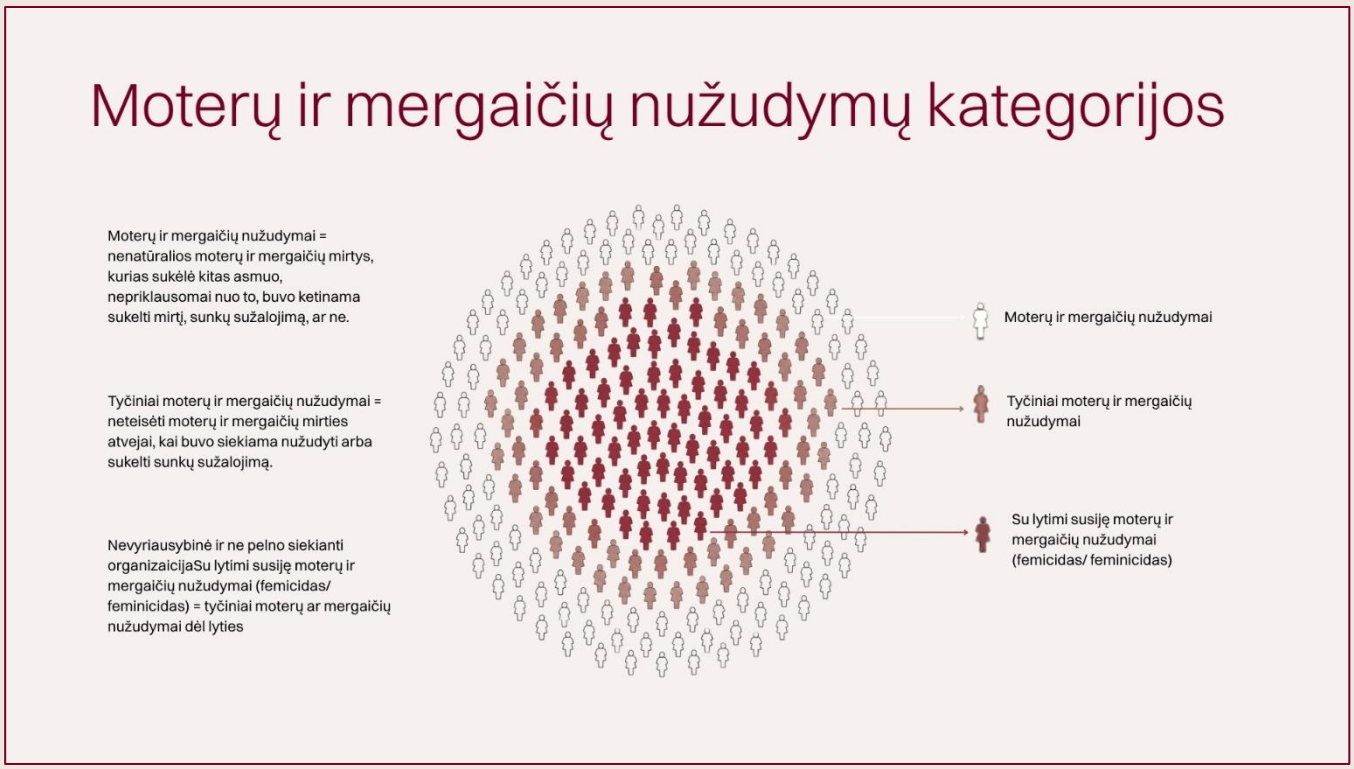
Kokių šalių kategorijai priskirtina Lietuva? Argumentuotai atsakyti sunku vien dėl to, kad neturime išsamios, moterų nužudymus dėl lyties fiksuojančios ir įvertinti juos padedančios statistikos.

Ar visi moterų nužudymai – femi(ni)cidas?

Siekiant tiksliau apibrėžti femicido – nužudymų dėl lyties – reiškinį, moterų nužudymai, kaip parodyta paveiksle žemiau, vertinami platesniame žmogžudysčių kontekste. Plačiausia prasme moterų ir

[10] Alison Brysk ir Vitória Moreira, „Femicide and the Global Political Economy", in *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide*, red. Myrna Dawson ir Saide Mobayed Vega (London: Routledge, 2023), p. 29-39.
[11] Ten pat.

mergaičių nužudymai yra nenatūralios jų mirtys, kurių priežastimi tapo kito asmens veiksmai, nepriklausomai nuo to, ar buvo ketinama sukelti sunkų sužalojimą, mirtį (baltoji apskritimo riba). Siauresnę nusikaltimų kategoriją sudaro tyčiniai moterų ir mergaičių nužudymai – neteisėti veiksmai, siekiant nužudyti arba sukelti sunkų sužalojimą (geltonoji apskritimo riba). Galiausiai, femi(ni)cidas yra tyčiniai moterų ar mergaičių nužudymai, kurių motyvu tapo veiksniai, susiję su jų lytimi (raudonoji sritis).

Pav. nr. 1. Šaltinis: *Statistical framework for measuring the gender-related killing of women and girls (also referred to as "femicide/feminicide")*[12]

Siekiant tiksliai įvertinti ir registruoti su lytimi susijusius moterų ir mergaičių nužudymus, Jungtinių Tautų Organizacija ragina valstybes rinkti detalią statistinę informaciją.[13]

Kad gyvybės atėmimas būtų priskirtas femicidui, jis turi atitikti bent vieną iš trijų kategorijų:

- *Intymaus partnerio* – esamo ar buvusio sutuoktinio, sugyventinio ar vaikino – *įvykdytas nužudymas*.
- *Kito šeimos nario* – kraujo giminaičių (tėvo, sūnų, brolių, pusbrolių , dėdžių ir kt.) arba giminaičių per santuoką ar įvaikinimą – *įvykdytas nužudymas.*
- *Kitų asmenų* (pažįstamų ar ne) *įvykdytas nužudymas*.

Intymaus partnerio ir (arba) šeimos nario įvykdyti nužudymai dažniausiai būna susiję su moterų žmogiškosios vertės sumenkinimu ir noru kontroliuoti jų kūnus, veiksmus, gyvenimus, priverčiant laikytis priskirtų lyčių vaidmenų, šeimos taisyklių, normų ar baudžiant už nepaklusnumą.

[12] United Nations Office on Drugs and Crime ir United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women), *Statistical Framework for Measuring the Gender-Related Killing of Women and Girls (Also Referred to as "Femicide/Feminicide")* (Vienna: UNODC; New York: UN Women, 2022).
[13] Ten pat.

Kai nužudymas įvykdomas už šeimos ribų, femicidu (tai yra susijusiu su lytimi) jis laikomas, jeigu:

- tas pats asmuo auką ir *anksčiau* psichologiškai, fiziškai ar seksualiai terorizavo, prieš ją *smurtavo*;
- nužudytoji buvo *neteisėtai išnaudojama* (prekybos žmonėmis, priverstinio darbo ar vergijos atvejai);
- prieš nužudymą aukai buvo *atimta laisvė* (pagrobta, neteisėtai įkalinta);
- nužudytoji *dirbo sekso industrijoje;*
- prieš nužudymą, jo metu arba po to buvo panaudota *seksualinė prievarta*;
- buvo *sudarkytas* nužudytosios *kūnas*, ji buvo kankinama ar kitaip žeminama veiksmais, kurie viršija būtinus gyvybei atimti;
- nužudytosios kūnas *paliktas viešoje vietoje* (pvz., gatvėje, parke);
- nužudymo motyvas susijęs su *išankstiniu nusistatymu* ar *neapykanta moterims* (pvz., užpuolikas įžeidinėjo dėl lyties).

Kad prevencija būtų veiksminga rekomenduojama rinkti ir papildomus duomenis *apie auką* (amžius, pilietybė, šeiminė padėtis, ekonominė veikla, lyties tapatybė, seksualinė orientacija, nėštumo statusas, neįgalumas ir etninė priklausomybė), *nusikaltėlį* (lytis, amžius, pilietybė, apsvaigimas nuo psichiką veikiančių medžiagų, nusikalstamas recidyvas ir tai, ar jam buvo taikytas teismo sprendimas nesiartinti prie aukos), ir *apie įvykį* (geografinė vietovė, nusikaltimo vieta (pvz., privatūs namai ar vieša erdvė), nužudymo įrankis, laikas, data).

Šią informaciją turi pateikti įvairios valstybės – *teisėsaugos* (duomenys apie aukas, suimtus ar įtariamus asmenis), *visuomenės sveikatos* (informacija apie mirties priežastis, aukos sveikatos istoriją), *teismų sistemos* (informacija apie patrauktus baudžiamojon atsakomybėn, nuteistus asmenis ir jiems skirtas bausmes) – institucijos.

Femi(ni)cidas Lietuvoje

Lietuvoje fiksuojama tik pranešimų dėl smurto artimoje aplinkoje, pradėtų ikiteisminių tyrimų ar bylų statistika. Nužudymai registruojami pagal Baudžiamojo kodekso[14] straipsnius, kur išvardijamos nukentėjusių asmenų grupės ir galimos nusikaltimo paskatos (129 straipsnis „Nužudymas“), neminint nužudymo dėl lyties. Statistikoje nužudymai apžvelgiami remiantis teisinėmis kvalifikacijomis, tačiau skelbiant duomenis[15] nenurodoma žmogžudystės pobūdį atskleidžianti informacija (pavyzdžiui, aukos ir nusikaltėlio tarpusavio santykis, žmogžudystės motyvai).

Oficiali Lietuvos statistika femicido nefiksuoja (o jis gali slėptis ir po įrašais „dingusi be žinios“, „mirtis dėl neaiškių priežasčių“ ar „savižudybė“), todėl nežinome, kiek tiksliai moterų nužudoma dėl to, kad nusikaltėlis manė turįs teisę kontroliuoti jų, kaip moterų, elgesį, seksualumą, gyvenimą. Tačiau moterys mūsų šalyje yra žudomos. Remiantis JT narkotikų ir nusikalstamumo biuro 2018 m. pateiktais duomenimis, Lietuvoje (greta Albanijos, Kroatijos ir Vengrijos) gyvenančios moterys patiria didesnę nei vidutinę intymaus partnerio femicido riziką palyginti su kitomis Europos šalimis.[16]

[14] Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, 2000 m. rugsėjo 26 d., Nr. VIII-1968, Žin., 2000, Nr. 89-2741, su vėlesniais pakeitimais, suvestinė redakcija nuo 2026 m. liepos 3 d., INFOLEX, https://www.infolex.lt/ta/66150.
[15] Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, „Tyčiniai nužudymai (su pasikėsinimais)", Atviri duomenys. https://www.ird.lt/lt/atviri-duomenys/tyciniai-nuzudymai-su-pasikesinimais.
[16] Kate Fitz-Gibbon ir kt., „Intimate Femicide/Intimate Partner Femicide", in *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide*, red. Myrna Dawson ir Saide Mobayed Vega (London: Routledge, 2023), p. 301-311.

Tai, kad sprendimų priėmėjai ignoruoja šį faktą, pavyzdžiui, nepripažindami femicido sąvokos ir vilkindami Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencijos) ratifikavimą, tampa ryškiu feminicido – valstybės abejingumo ir neveiksnumo užkardant moterų nužudymus dėl lyties – įrodymu.

Femi(ni)cidas – tarptautinis kontekstas

Moterų nužudymai dėl lyties nėra tik atskirų valstybių problema – tai tarptautiniu mastu pripažinta, reikšmingų žmogaus teisių apsaugos iššūkių kelianti smurto dėl lyties išraiška. Reaguodamos į šią problemą tarptautinės organizacijos, kaip antai Jungtinės Tautos, Europos Taryba ir Europos Sąjunga, kartu su Europos valstybėmis formuoja bendrus atsako į femicidą standartus ir ieško veiksmingų prevencijos, aukų apsaugos ir baudžiamosios politikos priemonių. Šių pastangų dėka sukaupta reikšminga teisinė ir praktinė patirtis, kuri gali būti pasitelkta tobulinant nacionalines kovos su femicidu sistemas.

Tokia galimybė ypač aktuali Lietuvai, kurios teisinėje sistemoje nėra net femicido sąvokos, nors moterų nužudymai, ypač artimoje aplinkoje, išlieka opia ir vis aštrėjančia problema. Ypač didelį nerimą kelia tai, kad vyrų rizika būti nužudytais laikui bėgant menksta (pavyzdžiui, 2018 m. 100 000 gyventojų teko 3,28 nužudymo, o 2022 m. – 2,29), o moterų – auga (2018 m. – 1,12, 2022 m. – 1,93) ir beveik tris kartus viršija ES vidurkį (0,67).[17] 2023 m. buvo nužudytos 27 moterys, iš kurių 18 (66,7 proc.) – artimoje aplinkoje, 11 (40,7 proc.) – intymaus partnerio.[18]

Tad kodėl teisinėje Lietuvos praktikoje vis dar ignoruojami moterų nužudymus lemiantys lyties aspektai? Kodėl vengiama aiškiai apibrėžti femicido ir feminicido sąvokas, vykdyti specializuotą šių nusikaltimų statistikos registravimą, tobulinti rizikos vertinimo mechanizmus ir su lytimi susijusių nusikaltimo motyvų analizę? Juk Lietuva, būdama Europos Sąjungos ir Europos Tarybos nare, prisiėmė tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių apsaugos srityje ir privalo užtikrinti tarptautinius standartus atitinkantį atsaką į smurtą.

Tokiomis aplinkybėmis kitų Europos valstybių patirtis gali būti reikšmingas orientyras vertinant nacionalinio teisinio reguliavimo veiksmingumą ir galimas jo tobulinimo kryptis. Jos nėra įmanoma perimti mechaniškai. Tačiau atidesnis žvilgsnis padeda įvertinti, kurios teisinės ir (arba) institucinės priemonės pasiteisino ir galėtų būti pritaikytos Lietuvos teisinės sistemos ypatumams.

[17] Elžbieta Cibaitė ir Augustina Binkytė, „Moters nužudymas (femicide) Lietuvoje", *Vilnius University Open Series* (2025): 188-213, https://doi.org/10.15388/TMP.2025.9.
[18] Ten pat.

Tarptautinių praktikų apžvalga

dr. Ramunė Jakštienė

Tarptautiniuose dokumentuose femicidas plačiai apibrėžiamas kaip moters ar mergaitės nužudymas dėl lyties ir gali būti įvairių formų, pavyzdžiui, moterų nužudymas dėl smurto artimoje aplinkoje; moterų kankinimas ir mizoginiškas žudymas; moterų ir mergaičių žudymas dėl „garbės“.[19]

Europos Parlamentas, ES agentūros ir kitų regionų tarptautinės organizacijos ragina laikyti femicidą atskiru nusikaltimu prieš moteris dėl lyties, kurio giluminės priežastys yra susijusios su diskriminacija dėl lyties ir galios disbalansu.[20] Nacionalinių sistemų akademiniuose ir ekspertiniuose tyrimuose taip pat konstatuojamas poreikis įtvirtinti su lytimi susijusį nužudymo motyvą, nes teismams sunku nustatyti su lytimi susijusius, mizoginiškus, femicidą lemiančius motyvus ir jie nebūtinai atsižvelgia į juos skirdami bausmę.[21] Abejojama ir bausmių adekvatumu.[22]

Taigi šiuo metu aktualus klausimas yra ne „ar“, o „kaip“ specifiškai kriminalizuoti femicidą.

ES valstybėse yra keli teisinio atsako į femicidą modeliai:

1. Generinių normų taikymas

Generinės normos taikomos dėl žmogžudystės ar atsakomybę sunkinančių aplinkybių, pavyzdžiui, apibūdinančių aukos ir kaltininko santykius (partneris, sutuoktinis, šeimos narys ar kt.), su aukos lytimi, seksualine orientacija ar lytine tapatybe susijusią nusikaltimo motyvaciją ar smurto tipą (smurtas artimoje aplinkoje, seksualinis smurtas).

Toks modelis egzistuoja daugelyje ES valstybių, pvz., **Austrijoje[23], Bulgarijoje,[24] Portugalijoje,[25] Prancūzijoje** (BK 132-77; 132-80 str.)[26]. Pastarojoje, be kita ko, femicido samprata vartojama ir teisinėje terminijoje[27], o smurto dėl lyties prevencijos ir reagavimo į jį, taip pat nukentėjusiųjų apsaugos

---

[19] European Institute for Gender Equality, „Femicide", Glossary and Thesaurus. https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1192?language_content_entity=en.

[20] European Parliamentary Research Service, *Recognition of Femicide in the EU*, Briefing PE 789.304 (Brussels: European Parliament, 2026 m. gegužė), https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/789304/EPRS_BRI(2026)789304_EN.pdf.; Europos Parlamentas, 2025 m. lapkričio 13 d. rezoliucija dėl 2025 m. lyčių lygybės strategijos (2024/2125(INI)), P10_TA(2025)0278, 5 punktas, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2025-0278_LT.html.; Maria José Magalhães ir kt., *Improving Legal Responses to Counter Femicide in the European Union: Perspectives from Victims and Professionals* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023), https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/20224522_pdf_mh0922458enn_002.pdf.; Alicia Deus ir Diana Gonzalez, *Analysis of Femicide/Feminicide Legislation in Latin America and the Caribbean and a Proposal for a Model Law* (Panama City: UN Women ir OHCHR, 2018).

[21] Susanne Nothhafft, „Women's Bodies between Passion and Honour: Why the German Criminal Code Needs to Integrate a Gender-Specific Qualifying Characteristic in the Criminal Section for Homicide", *International Journal of Law, Crime and Justice* 83 (2025): 100776, https://doi.org/10.1016/j.ijlcj.2025.100776.

[22] D. Cinquemani, „That's Amore? Intimate Partner Femicide in Italy and the Failures of the Italian Legislature to Prevent Violence against Women", *Family Court Review* 62, nr. 4 (2024): 985-999, https://doi.org/10.1111/fcre.12825.

[23] Austrijos baudžiamasis kodeksas (Strafgesetzbuch, StGB), BGBl. Nr. 60/1974, su paskutiniais pakeitimais, padarytais BGBl. I Nr. 159/2021, 33 str. 2 d. 2 p. (§ 33 Abs. 2 Z 2), konsoliduota redakcija, Rechtsinformationssystem des Bundes (RIS), https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/1974/60/P33/NOR40235979.

[24] Bulgarijos baudžiamasis kodeksas , Valstybės žinios, Nr. 26, 1968 m. balandžio 2 d., su pakeitimais iki DV Nr. 41/2015 (anglų kalbos vertimas), 116 str., Ministry of Labour and Social Policy, https://www.mlsp.government.bg/uploads/1/blgarsko-zakonodatelstvo/en/criminal-code.pdf.

[25] Portugalijos baudžiamasis kodeksas (Código Penal), patvirtintas Decreto-Lei n.º 400/82, 1982 m. rugsėjo 23 d., su pakeitimais, padarytais Lei n.º 22/2023, 2023 m. gegužės 25 d., *Diário da República* n.º 101/2023, Série I, 132 str. https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/22-2023-213498831.

[26] Prancūzijos baudžiamasis kodeksas (Code pénal), 132-77 str., redakcija, galiojanti 2026 m. gegužės 6 d., Légifrance, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000045099330/2026-05-06.

[27] Commission générale de terminologie et de néologie, „Vocabulaire du droit et des sciences humaines", įrašas „féminicide", NOR CTNX1419591X, *Bulletin officiel de l'enseignement supérieur et de la recherche*, nr. 39, 2014 m. spalio 23 d., https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/fr/bo/14/Hebdo39/CTNX1419591X.htm.

mechanizmas įtvirtintas specialiu teisiniu reguliavimu.[28] Vis dėlto, taikant bendras baudžiamosios teisės normas femicido atveju, nužudymo motyvacija ir pasekmės, susijusios su sistemine lyčių nelygybe ir galios disbalansu, lieka nepakankamai įvertinti. Net ir laikantis tokio modelio, rekomenduojama aiškiai pripažinti femicidą, nes tai pagerina duomenų rinkimą ir atvejų stebėseną, didina visuomenės informuotumą.[29]

2. Femicidas kaip savarankiška nusikalstama veika

2.1. įtvirtinta baudžiamajame įstatyme (**Italija**[30])
2.2. įtvirtinta specialiajame įstatyme (**Kipras**[31])

Toks modelis turi didžiausią simbolinį svorį, rodo aiškią valstybės vertybinę poziciją, didina visuomenės jautrumą ir informuotumą apie smurtą dėl lyties. Būtent tokia konstrukcija geriausiai atskleidžia diskriminacinį nusikaltimo pobūdį ir leidžia susieti nusikaltimo padarinius bei kaltininko atsakomybę su smurto dėl lyties motyvacija ir dinamika (t. y. sistemine lyčių nelygybe, intymaus partnerio smurto pakartotinumu, kontroliuojančiu elgesiu ir eskalacijos rizika). Tai palengvina ir duomenų rinkimą bei analizę. Pagrindinis tokio mechanizmo iššūkis – įrodinėjimas, kai reikia nustatyti nusikaltimo motyvaciją (dėl lyties, neapykantos) ar kitas aplinkybes (aukos ir kaltininko santykius, kontroliuojantį elgesį, pakartotinį smurtą artimoje aplinkoje ar pan.). Šis modelis kritikuojamas dėl konkurencijos su kitomis generinėmis ar kvalifikuotomis normomis.[32] Iššūkių kelia ir pernelyg abstrakčios, plačios ar perteklinės formuluotės ir jų atitikimo legalumo, aiškumo, teisinio tikrumo ir *ultima ratio* principams klausimai.[33]

3. Femicidas kaip nusikaltimą kvalifikuojantis, atsakomybę sunkinantis ir (arba) bausmę individualizuojantis požymis (Kroatija[34], Rumunija,[35] Malta[36])

Tokį modelį lengviau įgyvendinti teisinės technikos aspektu, tačiau išlieka įrodinėjimo sunkumų. Jo privalumas – padeda išvengti naujos teisinės kategorijos įtvirtinimo, apibrėžimo iššūkių.[37] Tačiau

---

[28] Loi n° 2010-769 du 9 juillet 2010 relative aux violences faites spécifiquement aux femmes, aux violences au sein des couples et aux incidences de ces dernières sur les enfants (2010 m. liepos 9 d. Įstatymas Nr. 2010-769 dėl smurto, nukreipto konkrečiai prieš moteris, smurto poroje ir jo poveikio vaikams), *Journal officiel de la République française* (JORF) nr. 0158, 2010 m. liepos 10 d., redakcija, galiojanti 2026 m. sausio 3 d., Légifrance, https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000022454032/2026-01-03.

[29] Laurie Ritzen ir kt., *Femicide in de Nederlandse rechtspraktijk: juridische erkenning en straftoemeting* (Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, 2026), https://repository.wodc.nl/entities/publication/f6f5a75b-5f08-4ae7-82f2-04483e826a10.

[30] Legge 2 dicembre 2025, n. 181, „Introduzione del delitto di femminicidio e altri interventi normativi per il contrasto alla violenza nei confronti delle donne e per la tutela delle vittime" (2025 m. gruodžio 2 d. Įstatymas Nr. 181 „Femicido nusikaltimo įtvirtinimas ir kitos teisėkūros priemonės kovai su smurtu prieš moteris ir smurto aukų apsaugai"), *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*, Serie Generale n. 280, 2025 m. gruodžio 2 d., https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2025/12/02/25G00187/sg.

[31] Smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo bei susijusių klausimų įstatymas, 2021), N. 115(I)/2021, su pakeitimais, padarytais N. 117(I)/2022, *Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας* (Kipro Respublikos oficialusis leidinys) Nr. 4904, 2022 m. liepos 22 d., 10A str., CyLaw, https://www.cylaw.org/nomoi/enop/ind/2021_1_115/section-sc35433b3a-a6be-a432-3fd5-8ad5b11370fe.html.

[32] Andrea Tigrino, „Soluzioni inadeguate per problemi tangibili: rilievi critici sul nuovo delitto di ‚femminicidio' (art. 577-bis c.p.)", *Archivio penale*, nr. 3 (2025): 1-36.

[33] Alicia Deus ir Diana González, *Analysis of Femicide/Feminicide Legislation in Latin America and the Caribbean and a Proposal for a Model Law* (Panama City: UN Women ir MESECVI, 2018), https://lac.unwomen.org/en/digiteca/publicaciones/2018/12/analisis-legislacion-feminicidio-femicidio-modelo-de-ley.

[34] „Įstatymas dėl Baudžiamojo kodekso pakeitimų", *Narodne novine*, Nr. 36/2024, 2024 m. kovo 25 d., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_03_36_570.html.

[35] „Įstatymas Nr. 53/2026 dėl femicido, jo prevencijos ir kovos su juo, taip pat dėl tam tikrų norminių aktų pakeitimo ir papildymo", *Oficialusis leidinys*, I d., Nr. 323, 2026 m. balandžio 23 d.

[36] *Maltos baudžiamasis kodeksas* (Criminal Code), Cap. 9, 2026 m. kovo 10 d., https://legislation.mt/eli/cap/9/20260310/eng.

[37] Georgios Bastounas, „Rethinking Femicide: Legal Definitions, European Frameworks, and the Case Against Separate Criminalisation," *European Criminal Law Review* 15 (2025): 250–261, https://doi.org/10.5771/2193-5505-2025-2-250.

vertinant konkrečių nacionalinių sistemų atvejus, atkreipiamas dėmesys į sunkumus, kylančius dėl to, kad vis dar nėra patikimų kriterijų tiksliam ir nuosekliam femicido apibrėžimui.[38]

4. Specialus femicido teisinis pripažinimas, bet ne būtinai baudžiamojoje teisėje

Specialus femicido teisinis pripažinimas galimas, pavyzdžiui, įtvirtinant institucinio reagavimo modelį. **Belgijos** specialiuoju teisiniu reguliavimu yra sukurta prevencijos ir reagavimo sistema. Įstatymu įtvirtinta femicido sąvoka ir rūšys: ***intymusis*** (partnerio ar šeimos nario), ***neintymusis*** (trečiojo asmens femicidas seksualinio smurto ar išnaudojimo, prekybos žmonėmis, tęstinio smurto, susijusio su nelygiu galios santykiu arba piktnaudžiavimu valdžia aukos atžvilgiu ar kitame kontekste dėl lyties), ***netiesioginis*** (kai moteris miršta dėl praktikos, darančios žalą moterims, moters lytinių organų žalojimo ar trečiojo asmens smurto arba kai moteris nusižudo dėl smurto artimoje aplinkoje). Susijusių sąvokų apibrėžtys (smurto formos, prievartinė kontrolė) atskleidžia jų santykį su femicido samprata. Įstatymas taip pat pateikia platesnę nužudymo dėl lyties sampratą, kuri neapsiriboja vien moterų nužudymu ir apima bet kurio asmens nužudymą dėl lyties ar su ja susijusių žalingų praktikų. Reguliavimas įpareigoja vadovautis lyties perspektyva institucijų veikloje, rinkti ir publikuoti konkrečius duomenis, vykdyti mokslinius tyrimus, užtikrinti nukentėjusiųjų apsaugą ir kitas teises, institucijų bendradarbiavimą, kelti teisėsaugos atstovų kompetenciją ir užtikrinti smurto rizikos vertinimo mechanizmus. Svarbus vaidmuo šioje struktūroje tenka Moterų ir vyrų lygybės institutui.[39]

Ispanijoje statistikos ir žalos atlyginimo tikslais yra vartojamas terminas **seksualinis femicidas** („feminicidio sexual“), suprantamas kaip moterų ir mergaičių nužudymas sunkinančiomis aplinkybėmis, t. y. panaudojant seksualinį smurtą.[40] Šis modelis atitinka ekspertų rekomendaciją nepervertinti griežtesnių bausmių ir taikyti kompleksines priemones, kuriomis būtų šalinamos femicido priežastys, stiprinama prevencija, gerinama aukų apsauga, plečiamas duomenų rinkimas ir didinamas visuomenės informuotumas[41].

5. Kompleksinis atsakas

Kompleksiniu atsaku derinamas specialusis baudžiamasis teisinis reguliavimas su prevencijos, rizikos vertinimo ir valdymo, apsaugos, švietimo priemonėmis, duomenų rinkimu, ataskaitų teikimu (pvz., **Rumunija[42], Kipras**[43]).

---

[38] Marissabell Škorić, „Femicide as a Separate Criminal Offense in the Criminal Code of the Republic of Croatia: A Powerful Tool in Combating Violence Against Women or a Source of New Controversies?“ *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 75, no. 5 (2025), https://doi.org/10.3935/zpfz.75.5.3.

[39] „2023 m. liepos 13 d. įstatymas dėl feminicido, žmogžudysčių dėl lyties ir smurto prevencijos ir kovos su jais“, *Moniteur belge*, Nr. 2023044133, 2023 m. rugpjūčio 31 d., https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=fr&caller=summary&pub_date=23-08-31&numac=2023044133.

[40] „Rugsėjo 6 d. Organinis įstatymas Nr. 10/2022 dėl visapusiškos seksualinės laisvės garantijos“, 3 str., 1 d., *Boletín Oficial del Estado*, BOE-A-2022-14630, 2022 m. rugsėjo 6 d., https://www.boe.es/eli/es/lo/2022/09/06/10.

[41] A. Nicastro ir E. Corn, „Does Italy's New Femicide Law Comply with International Law?“, *EJIL: Talk!*, 2025 m. gruodžio 22 d., https://www.ejiltalk.org/does-italys-new-femicide-law-comply-with-international-law/; R. Gutiérrez-Romero, *Femicide Laws Are Failing: New Action Is Needed to Stop Girls and Women Being Killed*, Research Insights, no. 3 (London: School of Business and Management, Queen Mary University of London, 2023).

[42] „Įstatymas Nr. 53/2026 dėl femicido, jo prevencijos ir kovos su juo, taip pat dėl tam tikrų norminių aktų pakeitimo ir papildymo“, *Oficialusis leidinys*, I d., Nr. 323, 2026 m. balandžio 23 d.

[43] „Smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo bei susijusių klausimų įstatymas“, 2021, Nr. 115 (I) of 2021; Nr. 117 (I) of 2022, *Oficialusis leidinys*, Nr. 4904, 2022 m. liepos 22 d., https://www.cylaw.org/nomoi/enop/ind/2021_1_115/section-sc35433b3a-a6be-a432-3fd5-8ad5b11370fe.html.

Specialusis baudžiamasis reguliavimas

	Įstatymas	Kvalifikacija	Bausmė	Kriminalizavimo technika	Požymiai
Kroatija	BK 111a str. „Moters nužudymas sunkinančiomis aplinkybėmis“	Kvalifikuotas nusikaltimas	laisvės atėmimas ne mažiau kaip dešimčiai metų arba ilgalaikis laisvės atėmimas	Atskiras straipsnis; nurodomi femicido požymiai	Moters nužudymas dėl nelygios galios pozicijos; dėl moterų diskriminacijos
Rumunija	BK 189(1)(j-l)	Kvalifikuotas nusikaltimas	laisvės atėmimas nuo 15 m. iki gyvos galvos	Atskiri straipsnio punktai	Moters nužudymas dėl kontrolės, dominavimo partnerystės santykiuose, dėl lyties ar dėl santykių atsisakymo, nutraukimo
Kipras	Smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo bei susijusių klausimų įstatymas, 10A str. „Moterų nužudymas“	Atskiras nusikaltimas	laisvės atėmimas iki gyvos galvos	Atskiras įstatymas; pateikiamos sunkinančios aplinkybės	Moterų nužudymas; nedetalizuotas
Italija	BK 577-bis str. „Femicidas“	Atskiras nusikaltimas	laisvės atėmimas iki gyvos galvos	Atskiras straipsnis; nurodomi femicido požymiai; analogiški požymiai įtraukti į kitų nusikaltimų sunkinančių aplinkybių sąrašus.	Moters nužudymas dėl neapykantos, kontroliuojančio elgesio, savinimosi, dominavimo, individualių laisvių ribojimo
Malta	BK 211A str. „Femicidas“	Atsakomybę švelninti draudžianti aplinkybė	laisvės atėmimas iki gyvos galvos	Atskiras straipsnis, įtvirtinantis femicidą kaip aplinkybę, užkertančią kelią atsakomybės švelninimui	Moters nužudymas dėl smurto artimoje aplinkoje, neapykantos, mizoginijos, diskriminacijos dėl lyties, seksualinio smurto, išnaudojimo

Moterų nužudymai Lietuvoje

Sandra Maščinskienė

Oficialūs statistinės informacijos šaltiniai pateikia duomenis apie nužudymų skaičių ir nuo jų nukentėjusių asmenų lytį, tačiau neleidžia tiksliai nustatyti, kiek šių atvejų yra femicidai. Nusikaltimų statistikoje nėra išskiriama savarankiška femicido kategorija, todėl, net ir nustačius bendrą nužudytų moterų skaičių, neįmanoma pasakyti, kokią jo dalį sudaro dėl lyties, neapykantos moterims, sisteminio smurto ar kitų femicidui būdingų aplinkybių įvykdyti nužudymai. Tai riboja galimybę tiksliai įvertinti femicido mastą ir jo paplitimo tendencijas Lietuvoje.

Metai	Iš viso nužudymų (be pasikėsinimų)		Nužudymai, susiję su smurtu artimoje aplinkoje
	Bendras sk.	Moterys	Moterys
2016	161	32	-
2017	127	26	13
2018	127	17	6
2019	98	22	11
2020	109	29	14
2021	76	22	16
2022	73	29	17
2023	73	27	18
2024	76	22	14
2025	69	15	-

Moterų nužudymų Lietuvoje statistika 2016-2025 m.[44]

Visgi nagrinėjant konkrečius nužudymų atvejus, galima pastebėti femicido požymių, pavyzdžiui:

> „*2020 m. Raseinių rajone buvo rastos 50-metės moters ir jos 28 metų dukters kūnai. Prokuratūra nurodė, kad prieš abi moteris buvo smurtauta, o įtariamasis buvo anksčiau penkis kartus baustas už smurtą artimoje aplinkoje Lietuvoje ir teistas Norvegijoje už iššaginimą. Buvo įtariama, kad kilus konfliktui jis smurtavo prieš moteris, padegė namą ir pasišalino.*“[45]

[44] Sudaryta autorės remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros statistiniais duomenimis.

[45] Lietuvos Respublikos prokuratūra, „Įtarimai dėl dviejų moterų nužudymo – sulaikytam Raseinių r. gyventojui“, 2020 m. rugsėjo 2 d., https://prokuraturos.lt/lt/naujienos/ikiteisminiai-tyrimai-ir-viesojo-intereso-gynimas/itarimai-del-dvieju-moteru-nuzudymo-sulaikytam-raseiniu-r.-gyventojui/7077.

„A. M. nužudė savo šeimos narį – sugyventinę A. P. tokiomis aplinkybėmis: laikotarpyje nuo 2019 m. gegužės 30 d. 20 val., iki birželio 2 d. 3.15 val., ikiteisminio tyrimo tiksliai nenustatytu laiku, bute, esančiame adresu (duomenys neskelbtini), būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, tyčia sudavė pastarajai rankomis nenustatytą skaičių smūgių, bet ne mažiau nei šešis smūgius į galvą, rankas, pečius, krūtinę, juosmenį, kojas, tuo padarydamas nukentėjusiajai galvos sumušimą. A. M. kaltinamas tuo, kad jis iššagino sugyventinę A. P., t. y. jis, laikotarpyje nuo 2019 m. gegužės 30 d. 20 val. iki birželio 2 d. 3.15 val., ikiteisminio tyrimo tiksliai nenustatytu laiku, bute, esančiame adresu (duomenys neskelbtini), būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, turėdamas tikslą ne mažiau du kartus santykiauti su savo sugyventine A. P. natūraliu būdu ir šiai atsisakydavus, per pranešime apie įtarimą nurodytą laikotarpį, panaudodamas fizinį smurtą, tokiu būdu palaužęs A. P. pasipriešinimą, ją ne mažiau kaip du kartus iššagino“[46]

Moters nužudymo dėl lyties (femicido) kvalifikavimo problematika Lietuvos baudžiamojoje teisėje

Baudžiamąją atsakomybę už nužudymą reglamentuojantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (LR BK) 129 straipsnis savo esme yra lyčiai neutralus, kadangi jame nėra įtvirtinto specifinio, savarankiško kvalifikuojančio požymio, numatančio atsakomybę už moters nužudymą dėl jos lyties (femicido). Vienintelė išimtis, kai įstatymų leidėjas tiesiogiai diferencijuoja atsakomybę pagal nukentėjusiojo biologinę lytį ir fiziologinę būseną, įtvirtinta LR BK 129 straipsnio 2 dalies 4 punkte, numatančiame atsakomybę už nėščios moters nužudymą. Vis dėlto doktrinoje ir praktikoje siekiant nustatyti ir teisiškai įvertinti nusikalstamas veikas, kurios savo esme atitinka nužudymo dėl lyties kriterijus, atsiveria poreikis taikyti LR BK 129 straipsnio 2 dalies 13 punktą. Ši norma numato kvalifikuotą atsakomybę už nužudymą, padarytą siekiant išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl tam tikrų diskriminacinių požymių, tarp kurių išskirta ir lytis. Nesant specialaus femicido straipsnio, būtent šis punktas yra vienintelis tiesioginis sisteminis įrankis, leidžiantis baudžiamajame procese kvalifikuoti smurto dėl lyties ir mizoginijos nulemtus gyvybės atėmimo atvejus.

Teorines prielaidas neapykantos motyvui dėl lyties atpažinti ir kvalifikuoti sustiprina oficialios ikiteisminio tyrimo gairės. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2023 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. I-164 patvirtintų *Neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos ikiteisminio tyrimo metodinių rekomendacijų* 29.4 punkte konstatuojama, kad nors biologinės lyties *(angl. sex)* ir socialinės lyties *(angl. gender)* sąvokų reikšmės skiriasi, Lietuvos baudžiamojoje teisėje jos nėra išskiriamos ir abi apimamos vienu žodžiu „lytis“. Rekomendacijose socialinė lytis apibrėžiama per idėjas, stereotipus bei socialinius konstruktus apie moteriškumą ir vyriškumą, o vadovaujantis Nusikaltimų aukų direktyva, pažymima, kad smurtas, nukreiptas į asmenį dėl jo lyties, tapatybės ar raiškos, arba nuo kurio neproporcingai dideliu mastu kenčia tam tikros lyties asmenys, privalo būti traktuojamas kaip smurtas dėl lyties.[47]

Empirinį teisinio reguliavimo efektyvumo vertinimą apsunkina institucinių duomenų trūkumas ir specifinės teisės taikymo tendencijos. Informatikos ir ryšių departamentas prie LR VRM diferencijuotą nusikalstamų veikų statistiką pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (LR BK) 129 straipsnio 2 dalies 13 punktą (nužudymas, siekiant išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, rasės ar kitų požymių) pradėjo rinkti tik nuo 2018

[46] Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 17 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-88-574/2020, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1994954 [žiūrėta 2026-07-27].
[47] Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras, 2023 m. liepos 26 d. įsakymas Nr. I-164 „Dėl Neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos ikiteisminio tyrimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“, *Teisės aktų registras*, 2023 m. liepos 26 d., Nr. 15309.

metų. Retrospektyviai analizuojant pastarojo dešimtmečio (2016–2026 m.) teismų praktiką, pastebima teisiniu požiūriu reikšminga tendencija: šalyje nėra priimta nė vieno apkaltinamojo teismo nuosprendžio, kuriuo asmuo būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn tiesiogiai pagal šią kvalifikuotą nužudymo sudėtį. Toks precedentų nebuvimas rodo gilią teisės taikymo spragą – materialiajame baudžiamajame procese neapykantos (ir mizoginijos ar radikalaus smurto dėl lyties) motyvas dažniausiai lieka nenustatytas arba yra absorbuojamas kitų kvalifikuojančių požymių, pavyzdžiui, nužudymo dėl chuliganiškų paskatų ar nukreipto prieš šeimos narį. Tai liudija, kad Lietuvoje vis dar nesuformuota tvari, reali jurisprudencija neapykantos nusikaltimų (angl. *hate crimes*) srityje, kvalifikuojant kraštutines smurto prieš moteris formas.[48]

Tokią teismų praktikos dinamiką iš esmės lemia specifiniai baudžiamojo proceso įrodinėjimo sunkumai ir praktinis teisėsaugos institucijų pasirinkimas. Subjektyviosios nusikalstamos veikos pusės elementą – neapykantos dėl lyties motyvą (mizoginiją) – materialiajame procese įrodyti itin sudėtinga, nes reikia nustatyti abejonių nekeliančias vidines, su išankstiniu priešiškumu konkrečios lyties grupei susijusias kaltininko paskatas. Dėl šios priežasties ikiteisminio tyrimo pareigūnai, prokurorai ir teisėjai praktikoje dažniausiai renkasi procesiškai konstruktyvesnį ir teisiškai labiau prognozuojamą kelią. Veika kvalifikuojama pagal objektyviai lengviau nustatomus ir materialiais įrodymais (pavyzdžiui, bendro gyvenimo faktais ar viešosios tvarkos pažeidimo elementais) pagrindžiamus požymius – LR BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktą (artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymas) arba chuliganiškas paskatas. Toks įrodinėjimo strategijos pasirinkimas užtikrina greitesnį kaltės konstatavimą ir griežtos bausmės skyrimą, tačiau paslepia realų neapykantos dėl lyties mastą ir užkerta kelią formuotis tikslinei femicido jurisprudencijai.

Siekį paneigti faktinius šeimos santykius ir taip išvengti kvalifikuoto nusikaltimo sudėties teismų praktikoje galutinai neutralizavo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas kasacinėje nutartyje baudžiamojoje byloje Nr. 2K-525/2013. Šiame precedente teismas suformavo nuoseklią doktriną, konstatuodamas, kad sprendžiant dėl LR BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto taikymo, formalus santuokos ar registruotos partnerystės teisinio statuso nebuvimas *de jure* neeliminuoja šeimos nario statuso baudžiamosios teisės prasme.[49]

Kasacinis teismas išaiškino, kad esminę reikšmę turi faktinis santykių turinys, o teisiškai reikšmingu pripažįstamas savanoriškai prisiimtų abipusių įsipareigojimų, emocinio prieraišumo, tarpusavio atsakomybės bei pastovaus bendro ūkio ir buities egzistavimas. Šis teismo išaiškinimas suteikia aiškius materialiuosius kriterijus – tokius kaip bendro biudžeto tvarkymas, stabili bendra gyvenamoji vieta ar aplinkinių asmenų percepcija apie partnerystę. Todėl praktiniu požiūriu įrodinėti šeimos nario statusą remiantis šiais apčiuopiamais buitiniais įrodymais prokurorams yra procesiškai kur kas lengviau ir labiau prognozuojama, nei bandyti teisme pagrįsti subjektyvųjį neapykantos dėl lyties motyvą.[50]

Faktinio bendro gyvenimo tęstinumą ir stabilumą tęstinių konfliktų kontekste teisiškai reikšmingai detalizuoja vėlesnė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-301-139/2016. Šiame teisiniame precedente kasacinis teismas išplėtojo šeimos nario požymio aiškinimą, konstatuodamas, kad trumpalaikiai partnerių konfliktai ar net laikinai nutrūkęs bendras gyvenimas

---

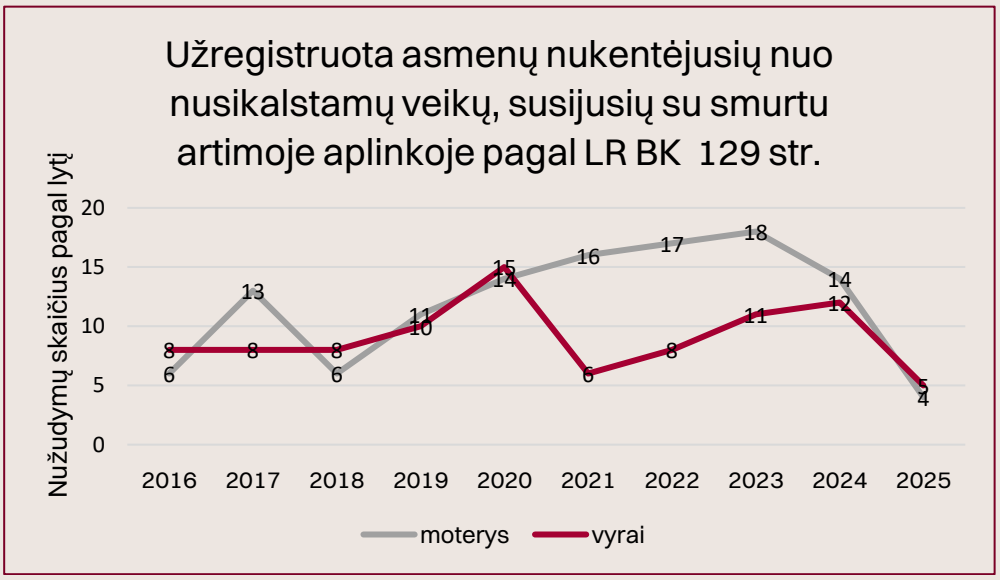
[48] Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, *Duomenys apie nusikalstamas veikas, padarytas siekiant diskriminuoti ar išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui Lietuvos Respublikoje (Forma_Motyvai): 2024 m. sausis-vasaris* (Vilnius: Informatikos ir ryšių departamentas, 2024). Prieiga per internetą: <Ataskaitos | Informatikos ir ryšių departamentas> (Žiūrėta 2026-08-18).

[49] Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, 2013 m. gruodžio 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-525/2013, https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=18c48abc-1bde-4f01-a8ea-90e02afd0eaf.

[50] Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, 2013 m. rugsėjo 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-381/2013, https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=03b4db9c-1c75-476e-bde8-fc4bf5b4af96.

savaime (*per se*) neeliminuoja šeimos nario statuso baudžiamosios teisės prasme, jeigu išlaikoma bendra buitinė ir ekonominė struktūra ir siekis tęsti bendrą ūkį. Šis išaiškinimas turi fundamentalią reikšmę analizuojant femicido bylas, kurioms kriminologiškai būdingas ciklišKas, sisteminis smurtas ir aukos izoliacija. Teismo suformuota pozicija parodo, kad smurtautojas negali išvengti kvalifikuojančio požymio (LR BK 129 str. 2 d. 3 p.) argumentuodamas, jog nusikaltimo momentu santykiai buvo destruktyvūs ar faktiškai nutrūkę. Toks liberalus ir į faktinį turinį orientuotas teismų požiūris dar labiau supaprastina prokurorui užduotį įrodinėti objektyvųjį šeimos kriterijų, kartu išryškindamas teisinį paradoksą: kol šeimos nario nužudymo požymis yra operatyviai pritaikomas net ir esant komplikuotiems sugyventinių santykiams, neapykantos motyvo įrodinėjimas pagal 13 punktą išlieka visiškai ignoruojamas.

Teiginį, jog baudžiamajame procese egzistuoja pragmatinis prioritetas veiką kvalifikuoti pagal objektyviuosius šeimos nario požymius, o ne įrodinėti subjektyvųjį neapykantos motyvą, geriausiai pagrindžia empiriniai teismų praktikos duomenys. Oficiali moterų nužudymų pagal LR BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktą statistika rodo visiškai priešingą dinamiką nei nuliniai rodikliai neapykantos nusikaltimų srityje. Tai, jog Lietuvoje latentiniams femicido atvejams suvaldyti ir teisiškai įvertinti yra taikomas LR BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas (savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymas), pagrindžia toliau pateikta statistika.

Pav. nr. 2. Šaltinis: *Užregistruotų asmenų, nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų, susijusių su smurtu artimoje aplinkoje, skaičius pagal LR BK 129 str.*[51]

Nužudymų skaičius reikšmingai šoktelėjo 2020 m. pandemijos ir karantinų laikotarpiu, o vėlesniais metais išlaikė stabiliai pavojingą dinamiką – kasmet artimoje aplinkoje nužudoma keliolika moterų. Nacionalinių institucijų statistika ir atlikti kriminologiniai tyrimai patvirtina, kad moterų nužudymas artimoje aplinkoje (femicidas) yra dėsninga, kraštutinė ilgalaikio smurto proceso pasekmė, o ne atsitiktinis reiškinys.

[51] Sudaryta autorės remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros statistiniais duomenimis.

Ikiteisminio tyrimo subjektai, rinkdami įrodymus ir atlikdami proceso veiksmus, apsiriboja tik nukentėjusiojo ir kaltininko teisinio ar faktinio ryšio nustatymu. Dėl tokio siauro vertinimo lieka teisiškai neįvertinti esminiai subjektyviosios nusikalstamos veikos pusės elementai – nusikaltimo motyvas ir tikslas, susiję su nukentėjusiosios lytimi, sisteminiu psichologiniu smurtu, asmens žeminimu bei nukentėjusiosios priklausomumu nuo kaltininko, kas eliminuoja galimybę veiką papildomai kvalifikuoti pagal LR BK 129 straipsnio 2 dalies 13 punktą (nužudymas dėl neapykantos lyties pagrindu).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas byloje Nr. 2K-96-387/2026 pripažino pagrįstu žemesnių instancijų sprendimą, kuriuo sistemingas ir progresuojantis smurtas artimoje aplinkoje nustatytas remiantis liudytojų parodymais: „Teismai, įvertinę viso baudžiamojo proceso metu duotus liudytojų E. S., D. B. (K.), V. R. ir kt. parodymus (pvz., apie nuolat nukentėjusiosios V. L. veide matytus (nematytus) sužalojimus bei sugyventinių santykius) kartu su kitais bylos duomenimis ir nustatytomis aplinkybėmis, taip pat nustatę tokių parodymų prieštaringumo priežastį, teisingai ir motyvuotai nusprendė vadovautis kaip objektyviais ir patikimais šių liudytojų ikiteisminio tyrimo metu duotais parodymais, kurie pirmosios instancijos teisme buvo perskaityti pagal BPK 276 straipsnio nuostatas, tai yra kad nukentėjusioji V. L. vaikščiojo nuolat sumušta savo sugyventinio D. P. ar kad 2023 m. birželio 11 d. nukentėjusioji su D. P. važiavo autobusu, užsidėjusi akinius nuo saulės, nes buvo stipriai sumuštas jos veidas ir pan. Taigi, kasacinės instancijos teismo teisėjų kolegija daro išvadą, kad nagrinėjamoje byloje liudytojų E. S., D. B. (K.), V. R. parodymai, duoti ikiteisminio tyrimo tyrėjai ir perskaityti pirmosios instancijos teisme, žemesnės instancijos teismų skundžiamuose sprendimuose teisingai pripažinti įstatymo reikalavimus atitinkančiais įrodymais ir yra reikšmingi įrodymų vertinimo procese.[52]

Analizuojant teismų praktiką bylose dėl kvalifikuoto nužudymo artimoje aplinkoje (LR BK 129 str. 2 d. 3 p.), esminis įrodymų vertinimo kriterijus, leidžiantis konstatuoti nusikalstamos veikos sistemingumą, yra nuoseklūs liudytojų parodymai. Teismai, vadovaudamiesi LR BPK 20 straipsnio taisyklėmis, šiuos parodymus vertina ne kaip izoliuotus epizodus, o kaip objektyvų įrodymų visumos elementą, kuris patvirtina ilgalaikį kaltinamojo nepakantumą, savininkiškumą, nuolatinę agresiją aukos atžvilgiu. Kai teismo posėdyje liudytojai keičia parodymus dėl baimės, asmeninių santykių specifikos ar kaltinamojo daromo spaudimo, teismai, remdamiesi LR BPK 276 straipsniu, pagrįstai vadovaujasi ikiteisminio tyrimo metu duotais parodymais. Šie duomenys, sugretinti su teismo medicinos ekspertų išvadomis apie sužalojimų pobūdį, tampa lemiamu teisiniu pagrindu nustatyti, kad fatališkas smurto protrūkis buvo dėsninga ir progresuojanti ilgalaikio terorizavimo pasekmė, paneigianti gynybines versijas apie afekto būseną ar spontanišką konfliktą.

Teisiniu požiūriu smurtas artimoje aplinkoje, pasibaigiantis sutuoktinės ar partnerės nužudymu (femicidas), sistemingai perauga į nužudymą dėl neapykantos (lyties pagrindu)**,** nes nusikaltimo motyvas kyla iš vidinių nuostatų: aukos kaip asmens nuvertinimo, savininkiškumo ir siekio visapusiškai kontroliuoti.

Neapykanta ir diskriminacinėmis nuostatomis paremtas smurtas naudojamas kaip įrankis subordinuoti, kontroliuoti ir gniuždyti nukentėjusiosios asmens autonomiją dėl jos lyties ir socialinio vaidmens santykiuose. Kadangi išpuolis kyla iš išankstinio nuvertinimo, sudaiktinimo ir absoliutaus nepakantumo aukos valiai, tokia nusikalstama veika savo esme atitinka neapykantos nusikaltimo (angl. *hate crime*) požymius, kai moteris nužudoma dėl smurtautojo įsitikinimo savo viršenybe ir teise disponuoti jos gyvybe.

[52] Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, 2026 m. gegužės 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-96-387/2026, https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=180b3b25-5f70-4f8c-9dac-e4e7696e0566.

Teismų praktikoje, jei auka prieš tai buvo patyrusi smurtą, pastebima tendencija nužudymų bylose taikyti suvienodintą vertinimo modelį. Teisėjai linkę remtis tais pačiais vertinimo kriterijais, užuot gilinęsi į kiekvieną situaciją atskirai. Dėl tokio formalaus požiūrio skirtingos bylos praranda savo individualumą, yra suvienodinamos, o ilgalaikis sisteminis smurtas ir jo pasekmės žmogui lieka neįvertinti. Teismas turėtų atsisakyti formalaus požiūrio ir vertinti sistemingo smurto kontekstą.

Rekomendacijos

Siekiant užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą būtina **papildyti Baudžiamąjį kodeksą.** Tai gali būti:

- naujas Baudžiamojo kodekso straipsnis arba
- BK 129 straipsnio 2 dalies papildymas nauju punktu.

Alternatyva 1

129[1] str. Femicidas

1. Tas, kas nužudė moterį panaudojęs seksualinį smurtą arba sistemingai panaudojęs smurtą prieš esamą ar buvusią šeimos narę ar artimąją giminaitę ar fizinį smurtą arba psichinę prievartą, arba vykdant prekybą žmonėmis, arba išnaudojus priverstiniam darbui ar paslaugoms, arba pagrobus kaip įkaitę ar neteisėtai atėmus laisvę,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo aštuonerių iki dvidešimties metų arba laisvės atėmimu iki gyvos galvos.

Alternatyva 2

129 straipsnis. Nužudymas

2. Tas, kas nužudė:

14) moterį panaudojęs seksualinį smurtą ar sistemingai panaudojęs smurtą prieš esamą ar buvusią šeimos narę ar artimąją giminaitę ar fizinį smurtą arba psichinę prievartą, arba vykdant prekybą žmonėmis, arba išnaudojus priverstiniam darbui ar paslaugoms, arba pagrobus kaip įkaitę ar neteisėtai atėmus laisvę.

Siekiant veiksmingo valstybės atsako į femicidą, būtina taikyti kompleksines priemones – teisinio reguliavimo reformą papildyti instituciniais sprendimais:

- duomenų apie femicidą rinkimu ir analize,
- gairėmis teisėsaugos pareigūnams,
- tiksliniais pareigūnų mokymais, užtikrinančiais tęstinį jų kompetencijos kėlimą, ypač lyčių stereotipų, galios disbalanso ir smurto dėl lyties sąsajų klausimais.

Būtina įgyvendinti GREVIO komiteto ir Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo smurto prieš moteris klausimais rekomendacijas[53][54] ir:

- įsteigti femicido ir smurto prieš moteris stebėsenos centrą (angl. *femicide watch/observatory*), kurio funkcijos būtų 1) rinkti palyginamus ir išskaidytus duomenis apie femicidą arba su lytimi susijusius moterų nužudymus; 2) atlikti femicido atvejų analizę siekiant nustatyti trūkumus ir

[53] Vathsala Illesinghe, Ahora Que Sí Nos Ven, Femi(ni)cide Watch Poland, Feminicidio.net, Observatorio de Feminicidios, Observatorio feminicidios Colombia – Red Feminista Antimilitarista, Shalva Weil, Myrna Dawson ir Saide Mobayed Vega, „Femicide/Feminicide Observatories and Watches: Perspectives from Argentina, Colombia, Israel, Spain, Panama, and Poland“, in *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide*, ed. Myrna Dawson ir Saide Mobayed Vega (Routledge, 2023), 114–126; Office of the High Commissioner for Human Rights, „Urgent action needed to end pandemic of femicide and violence against women, says UN expert“, 2020 m. lapkričio 23 d., OHCHR.

rekomenduoti priemones tokių atvejų prevencijai; 3) užtikrinti, kad femicido aukos nebūtų pamirštos, organizuojant atminties dienas.

— tobulinti rizikos ir individualiųjų poreikių vertinimą, kuris turi būti neatidėliotinai atliekamas kiekvieno pranešimo apie smurtą dėl lyties ar artimoje aplinkoje atveju. Tai leistų laiku užkardyti smurto eskalaciją.
— užtikrinti veiksmingą apsaugos priemonių (apsaugos orderių, kardomųjų priemonių) taikymą.
— įtraukti femicido problematiką į strateginius valstybės dokumentus, skirtus kovai su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje.
— užtikrinti nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų teisių įgyvendinimą.
— Siekiant šalinti su nuostatomis susijusias femicido priežastis, būtina vykdyti visuomenės informavimo kampanijas ir programas, kurių tikslas:
— keisti žalingas socialines normas ir lyčių stereotipus;
— skatinti lyčių lygybę;
— didinti visuomenės gebėjimą atpažinti smurtą dėl lyties ir žinias apie pagalbos galimybes;
— mažinti aukų kaltinimą.

Šaltiniai

1. Austrijos baudžiamasis kodeksas. 33 str. 2 d. 2 p. BGBl. I Nr. 159/2021. https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2021/159. Consolidated text: https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/1974/60/P33/NOR40235979.
2. Bastounas, Georgios. "Rethinking Femicide: Legal Definitions, European Frameworks, and the Case Against Separate Criminalisation." *European Criminal Law Review* 15, no. 2 (2025): 250–61. https://doi.org/10.5771/2193-5505-2025-2-250.
3. Belgijos Karalystė. 2023 m. liepos 13 d. įstatymas dėl feminicido, žmogžudysčių dėl lyties ir smurto prevencijos ir kovos su jais. *Moniteur belge*, no. 2023044133, August 31, 2023. https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=fr&caller=summary&pub_date=23-08-31&numac=2023044133.
4. Bendroji terminologijos ir neologijos komisija. *Teisės ir humanitarinių mokslų žodynas. Oficialus biuletenis*, no. 39, October 23, 2014. https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/en/node/70255.
5. Brysk, Alison, and Vitória Moreira. "Femicide and the Global Political Economy." In *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide*, 29–39. London: Routledge, 2023.
6. Bulgarijos baudžiamasis kodeksas. Art. 116. https://www.mlsp.government.bg/uploads/1/blgarsko-zakonodatelstvo/en/criminal-code.pdf.
7. Cibaitė, Elžbieta, and Augustina Binkytė. *Moters nužudymas (Femicide) Lietuvoje*. Vilnius: Vilnius University Press, 2025. https://doi.org/10.15388/TMP.2025.9.
8. Cinquemani, D. "That's Amore?: Intimate Partner Femicide in Italy and the Failures of the Italian Legislature to Prevent Violence against Women." *Family Court Review* 62, no. 4 (2024): 985–99. https://doi.org/10.1111/fcre.12825.
9. Černevičiūtė, Sigita, ir Monika Kareniauskaitė. *Pati kalta? Smurto prieš moteris istorija XX a. Lietuvoje*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2021.
10. Dawson, M., and Saide Mobayed Vega. "Femicide and Feminicide: A Growing Global Human Rights Movement." In *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide*, 3–14. London: Routledge, 2023.
11. Deus, Alicia, and Diana Gonzalez. *Analysis of Femicide/Feminicide Legislation in Latin America and the Caribbean and a Proposal for a Model Law*. New York: United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women, n.d.
12. European Institute for Gender Equality. *Glossary of Definitions of Rape, Femicide and Intimate Partner Violence*. Vilnius: European Institute for Gender Equality, 2017. https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1192?language_content_entity=en.
13. European Parliamentary Research Service. *Recognition of Femicide in the EU*. PE 789.304. Brussels: European Parliament, May 2026. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/789304/EPRS_BRI(2026)789304_EN.pdf.

14. Europos Parlamentas. 2025 m. lapkričio 13 d. rezoliucija dėl 2025 m. lyčių lygybės strategijos (2024/2125(INI)). 5 str. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2025-0278_LT.html.

15. Evans, Dabney P., et al. "Femicide/Feminicide Observatories and Watches." In *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide*, 542–53. London: Routledge, 2023.

16. Fitz-Gibbon, Kate, Sandra Walklate, Jude McCulloch, and JaneMaree Maher. "Intimate Femicide/Intimate Partner Femicide." In *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide*, 301-11. London: Routledge, 2023.

17. Gutiérrez-Romero, R. "Femicide Laws Are Failing: New Action Is Needed to Stop Girls and Women Being Killed." Research Insights 3. London: School of Business and Management, Queen Mary University of London, 2023.

18. Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. "Tyčiniai nužudymai su pasikėsinimais." Atviri duomenys. [Žiūrėta 2026 09 05]. https://www.ird.lt/lt/atviri-duomenys/tyciniai-nuzudymai-su-pasikesinimais.

19. Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. *Duomenys apie nusikalstamas veikas, padarytas siekiant diskriminuoti ar išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui Lietuvos Respublikoje (Forma_Motyvai): 2024 m. sausis-vasaris*. Vilnius: Informatikos ir ryšių departamentas, 2024. [Žiūrėta 2026 m. rugpjūčio 18 d.] https://www.ird.lt/lt/reports/view_item_datasource?id=10973&datasource=93735.

20. Ispanijos Karalystė. Organinis įstatymas Nr. 10/2022 dėl visapusiškos seksualinės laisvės garantijos. 3 str. 1 d. *Boletín Oficial del Estado*, BOE-A-2022-14630, 2022 m. rugsėjo 6 d. https://www.boe.es/eli/es/lo/2022/09/06/10.

21. Italijos Respublika. Femicido nusikaltimo apibrėžimo įtvirtinimas ir kitos teisėkūros priemonės kovai su smurtu prieš moteris ir smurto aukų apsaugai. Įstatymas Nr. 181 (25G00187). *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*, Serie Generale, no. 280, December 2, 2025. https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2025/12/02/25G00187/sg.

22. Kipro Respublika. Smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo bei susijusių klausimų įstatymas. Nr. 115(I)/2021, pakeistas Nr. 117(I)/2022. *Official Gazette of the Republic of Cyprus*, no. 4904, 2022 m. liepos 22 d. https://www.cylaw.org/nomoi/enop/ind/2021_1_115/section-sc35433b3a-a6be-a432-3fd5-8ad5b11370fe.html.

23. Kroatijos Respublika. Įstatymas dėl baudžiamojo kodekso pakeitimų. *Narodne novine*, no. 36/2024, 2025 m. kovo 25 d. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_03_36_570.html.

24. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-381/2013, 2013 m. rugsėjo 27 d. LITEKO. https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=03b4db9c-1c75-476e-bde8-fc4bf5b4af96.

25. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-525/2013, 2013 m. gruodžio 17 d. LITEKO. https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=18c48abc-1bde-4f01-a8ea-90e02afd0eaf.

26. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-96-387/2026, 2026 m. gegužės 26 d. LITEKO. https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=180b3b25-5f70-4f8c-9dac-e4e7696e0566.

27. Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras. "Dėl Neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos ikiteisminio tyrimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo." 2023 m. liepos 26 d. įsakymas Nr. I-164. *Teisės aktų registras*, 2023 m. liepos 26 d., Nr. 15309.

28. Lietuvos Respublikos prokuratūra. "Įtarimai dėl dviejų moterų nužudymo sulaikytam Raseinių r. gyventojui." Naujienos, 2020. [Žiūrėta 2026 09 05]. https://prokuraturos.lt/lt/naujienos/ikiteisminiai-tyrimai-ir-viesojo-intereso-gynimo/itarimai-del-dvieju-moteru-nuzudymo-sulaikytam-raseiniu-r.-gyventojui/7077.

29. Lietuvos Respublikos Seimas. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. 2000 m. rugsėjo 26 d., Nr. VIII-1968. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741, paskelbta 2000 m. spalio 25 d. Įsigaliojo 2003 m. gegužės 1 d. https://www.infolex.lt/ta/66150.

30. Lietuvos statistikos departamentas. *Smurtas artimoje aplinkoje*. Interaktyvus informacinis pranešimas. Oficialiosios statistikos portalas, 2021. [Žiūrėta 2026 m. rugpjūčio 18 d.] https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=9634950.

31. Magalhães, Maria José, et al. *Improving Legal Responses to Counter Femicide in the European Union: Perspectives from Victims and Professionals*. Vilnius: European Institute for Gender Equality, 2023. https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/20224522_pdf_mh0922458enn_002.pdf.

32. Maltos baudžiamasis kodeksas. Cap. 9. *Laws of Malta*. Redakcija nuo 2026 m. kovo 10 d. https://legislation.mt/eli/cap/9/20260310/eng.

33. Nicastro, A., and E. Corn. "Does Italy's New Femicide Law Comply with International Law?" *EJIL: Talk!*, December 22, 2025. https://www.ejiltalk.org/does-italys-new-femicide-law-comply-with-international-law/.

34. Nothhafft, Susanne. "Women's Bodies between Passion and Honour: Why the German Criminal Code Needs to Integrate a Gender-Specific Qualifying Characteristic in the Criminal Section for Homicide." *International Journal of Law, Crime and Justice* 83 (2025): 100776. https://doi.org/10.1016/j.ijlcj.2025.100776.

35. Office of the High Commissioner for Human Rights. "Urgent Action Needed to End Pandemic of Femicide and Violence against Women, Says UN Expert." Press release, November 23, 2020. https://www.ohchr.org/en/press-releases/2020/11/urgent-action-needed-end-pandemic-femicide-and-violence-against-women-says?LangID=E&NewsID=26533.

36. Portugalijos baudžiamasis kodeksas. 132 str. *Diário da República*, no. 101/2023, Série I, 2023 m. gegužės 25 d. https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/22-2023-213498831.

37. Prancūzijos baudžiamasis kodeksas. 132-77 str. Redakcija nuo 2026 m. gegužės 6 d. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000045099330/2026-05-06.

38. Prancūzijos Respublika. 2010 m. liepos 9 d. Įstatymas Nr. 2010-769 dėl smurto prieš moteris, smurto porose ir jo poveikio vaikams. *Journal officiel de la République française*, no. 0158, July 10, 2010. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000022454032/2026-01-03.

39. Ritzen, L., et al. *Femicide in de Nederlandse rechtspraktijk*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), 2026. https://repository.wodc.nl/entities/publication/f6f5a75b-5f08-4ae7-82f2-04483e826a10.

40. Rumunija. Įstatymas Nr. 53/2026 dėl femicido, jo prevencijos ir kovos su juo, taip pat dėl tam tikrų norminių aktų pakeitimo ir papildymo. *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 323, 2026 m. balandžio 23 d.

41. Škorić, Marissabell. "Femicide as a Separate Criminal Offense in the Criminal Code of the Republic of Croatia: A Powerful Tool in Combating Violence against Women or a Source of New Controversies?" *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 75, no. 5 (2025). https://doi.org/10.3935/zpfz.75.5.3.

42. Tigrino, Andrea. "Soluzioni inadeguate per problemi tangibili: rilievi critici sul nuovo delitto di 'femminicidio' (art. 577-bis c.p.)." *Archivio penale*, no. 3 (2025): 1-36.

43. United Nations Office on Drugs and Crime and UN Women. *Statistical Framework for Measuring the Gender-Related Killing of Women and Girls (Also Referred to as "Femicide/Feminicide")*. 2022. Patvirtinta Jungtinių Tautų statistikos komisijos 53-iojoje sesijoje, 2022 m. vasario 28 d.-kovo 4 d.

44. Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 17 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-88-574/2020, Infolex, https://www.infolex.lt/tp/1994954 [žiūrėta 2026-07-27].

45. Vėlius, N. (sud.). Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai. T. 2: XVI amžius (Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001). Prieiga per internetą: https://melc.lnb.lt/img/cms/E_leidiniai/Velius_Baltu_2t.pdf [žiūrėta 2026-07-27].

lygių galimybių
plėtros centras